

ХЕРЭЭЖЕН АТ

Аптаргиде, Арктикада дошкун
Хэрэженир ады көвей,
Агай, калын, даңгыналар
Адаа чурттап чорбааны

АВАМУНУ

Эриг баарга чыпшыр
Эргеледин орган ышкаш,
Чылым сөгүг авам үнү

ЫНАКШААНДА КИЖИ ЧЫРЫБЫР

Каптагайның делеминде
Кара биле көрүп четпес
Кижик мидым —

САЛЫМЫМ-ДЫР

Чүрөм адаан шүлүк
Иштен,
Хензиг төл дег,

МАНЧҮРЭЭМ

Чоол, узун терек, дыйтыг
Чолур кара даглар бүргөз
Авам мени төрөз чери

ЧӨЛӨНГИЖИ

Аткая данин бул-бал туазы
Даглар кырдап, агарып чырырга,
Кышкан оттар — сымдыс караан шир.

АВА

Расул ГАМЗАТОВ.

Орус дылда «Мама», грузинеп «Нана» дээр.
Ол-ла сөстү авар дылда «Баба» дээр бис.

ХАРЫ МАНААШКЫНЫ

Сагыш-сеткил, хөрөк-чүрөм
Саймааралдан хайнып туру.
Чыдагаанын шүдүмгө мөн

«Дамыр - дыңзыдар...»

Дыңгыр хүйнөр. Ол дег
магаалыг, хостуг үе кайда,
Дыңгыр чымчал, оянтайып чүгө — «Ава»

«Чөдниместе — чевек ат-
тыг, чөм чокта — харам
аттыг». Эре-ширем баш аш-
кан, өөлдөп чөдөй берген,

Шияттиреш, аңаа ажыл-
даан акшаындан өрөнери
тырттырмь бээр ыйнаан. Бо

СААРЫЛГАЛЫГ КАДАЙ УРУУ

ШПОДУГ.

наан. Эзир-оглум чокта мөңг
дирг чораян хөрөм-даа чок.
Оң соондан ол-ла дораян

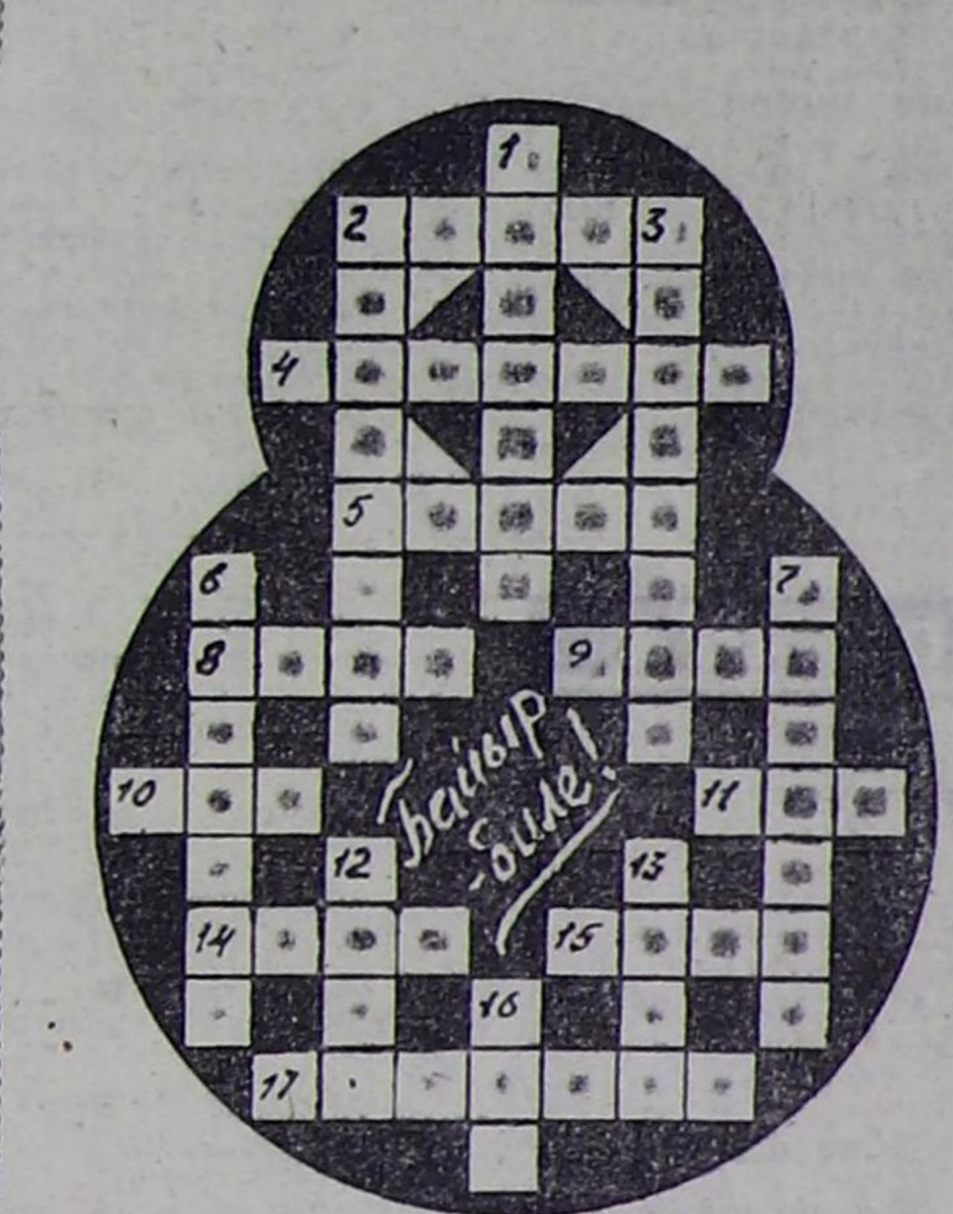

Автомобил доктаамдан шим-
чеп унуп бар чыткан. Бир
кадай-ыс аажок алгырып

«Тоаян-алдыкын» бир квар-
тиранга тараканнар элдер
бирген. Балжын эзи калай

Хостуг шакта

ТУРАСКААДЫГ КРОССВОРД

УЗУН ДУРГААР: 1. Су-
рагдыг даш чоңукузу, Рос-
сиянын Курене шаңналынын

МАРТ 2-ДЕ УНГЕН КРОССВОРДУҢ ХАРЫЗЫ.
ДОРА ДУРГААР: 1. Хой-
ликов, 6. Булар, 9. Чу-

«Шын» солун неделя дургузунда телекөрүкчүлөргө

Март II-ден 17-ге чедир

Телевидение

МАРТ 11
РНТ, БИРГИ канал
6.03 ТЕЛЕЭРТЕН.
9.00, 12.00, 15.00, 18.00 МЕДЭЭЛЕР.

11.00 Москвадан Татарстанга чедир аян-чорук.
11.30 Аялган тып.
12.10 ДЕЛЕГЕЙ. «Бодуну камгала».

17.00 Джэм.
17.30 Спорт чеди хопукта.
18.20 «Тропиканканың чажы-ды». Т/с.

02.15—03.50 «Уреп аждар кизи». У/ф.
ИНИГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал

15.00 Чийк атлетикага Европа чемпионнады. Хаалгы чегре.
16.05 Хүн бүрүдө байырлап.
16.15 Урулларга мезээлер.

20.25 «Кижиниң өлүмү». У/ф. 2-ги кезээ.
21.30 Хөгжүмгү экспромт.
21.45 Репортер.
22.05 Ретунг попка.

Телевидение

МАРТ 12
РНТ, БИРГИ канал
6.00 ТЕЛЕЭРТЕН.
9.00, 12.00, 15.00, 18.00 МЕДЭЭЛЕР.

14.10 «Т. М. А.» Сернай.
15.15 Парлапаның үнү.
15.20 «Чер аданың удулары».

19.35 Аялган тып.
20.05 Таям.
20.45 Тамчыктыг удунар, чаштар.

02.15—03.50 «Уреп аждар кизи». У/ф.
ИНИГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал

15.00 Чийк атлетикага Европа чемпионнады. Хаалгы чегре.
16.05 Хүн бүрүдө байырлап.
16.15 Урулларга мезээлер.

20.25 «Кижиниң өлүмү». У/ф. 2-ги кезээ.
21.30 Хөгжүмгү экспромт.
21.45 Репортер.
22.05 Ретунг попка.

Телевидение

МАРТ 13
РНТ, БИРГИ канал
6.00 ТЕЛЕЭРТЕН.
9.00, 12.00, 15.00, 18.00 МЕДЭЭЛЕР.

14.10 «Т. М. А.» Сернай.
15.15 Парлапаның үнү.
15.20 «Чер аданың удулары».

19.35 Аялган тып.
20.05 Таям.
20.45 Тамчыктыг удунар, чаштар.

02.15—03.50 «Уреп аждар кизи». У/ф.
ИНИГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал

15.00 Чийк атлетикага Европа чемпионнады. Хаалгы чегре.
16.05 Хүн бүрүдө байырлап.
16.15 Урулларга мезээлер.

20.25 «Кижиниң өлүмү». У/ф. 2-ги кезээ.
21.30 Хөгжүмгү экспромт.
21.45 Репортер.
22.05 Ретунг попка.

Телевидение

МАРТ 14
РНТ, БИРГИ канал
6.00 ТЕЛЕЭРТЕН.
9.00, 12.00, 15.00, 18.00 МЕДЭЭЛЕР.

12.10 ДЕЛЕГЕЙ.
12.50 «Ажылып каан ном». 3-ку сериясы.

19.35 Каткы-хөг панорамазы.
20.00 Чугле иелээ.
20.45 Тамчыктыг удунар, чаштар.

02.15—03.50 «Уреп аждар кизи». У/ф.
ИНИГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал

15.00 Чийк атлетикага Европа чемпионнады. Хаалгы чегре.
16.05 Хүн бүрүдө байырлап.
16.15 Урулларга мезээлер.

20.25 «Кижиниң өлүмү». У/ф. 2-ги кезээ.
21.30 Хөгжүмгү экспромт.
21.45 Репортер.
22.05 Ретунг попка.

Телевидение

МАРТ 15
РНТ, БИРГИ канал
6.00 ТЕЛЕЭРТЕН.
9.00, 12.00, 15.00, 18.00 МЕДЭЭЛЕР.

12.10 ДЕЛЕГЕЙ.
12.50 «Ажылып каан ном». 4-ку сериясы.

19.35 Каткы-хөг панорамазы.
20.00 Чугле иелээ.
20.45 Тамчыктыг удунар, чаштар.

02.15—03.50 «Уреп аждар кизи». У/ф.
ИНИГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал

15.00 Чийк атлетикага Европа чемпионнады. Хаалгы чегре.
16.05 Хүн бүрүдө байырлап.
16.15 Урулларга мезээлер.

20.25 «Кижиниң өлүмү». У/ф. 2-ги кезээ.
21.30 Хөгжүмгү экспромт.
21.45 Репортер.
22.05 Ретунг попка.

Телевидение

МАРТ 16
РНТ, БИРГИ канал
7.45 Телеканал «Көдүр-лүшкүн».
8.45 Ламаның сөзү. Митрополит Кирилл.

12.10 ДЕЛЕГЕЙ.
12.50 «Ажылып каан ном». 4-ку сериясы.

19.35 Каткы-хөг панорамазы.
20.00 Чугле иелээ.
20.45 Тамчыктыг удунар, чаштар.

02.15—03.50 «Уреп аждар кизи». У/ф.
ИНИГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал

15.00 Чийк атлетикага Европа чемпионнады. Хаалгы чегре.
16.05 Хүн бүрүдө байырлап.
16.15 Урулларга мезээлер.

20.25 «Кижиниң өлүмү». У/ф. 2-ги кезээ.
21.30 Хөгжүмгү экспромт.
21.45 Репортер.
22.05 Ретунг попка.

Телевидение

МАРТ 17
РНТ, БИРГИ канал
7.50 «Спортлото» тиражы.
8.00 Телеканал «Көдүр-лүшкүн».

12.10 ДЕЛЕГЕЙ.
12.50 «Ажылып каан ном». 4-ку сериясы.

19.35 Каткы-хөг панорамазы.
20.00 Чугле иелээ.
20.45 Тамчыктыг удунар, чаштар.

02.15—03.50 «Уреп аждар кизи». У/ф.
ИНИГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал

15.00 Чийк атлетикага Европа чемпионнады. Хаалгы чегре.
16.05 Хүн бүрүдө байырлап.
16.15 Урулларга мезээлер.

20.25 «Кижиниң өлүмү». У/ф. 2-ги кезээ.
21.30 Хөгжүмгү экспромт.
21.45 Репортер.
22.05 Ретунг попка.

Телевидение

МАРТ 8-ТЕ
«НАЙРАЛ»: «Кыпкан от» 10.00, 12.00, 15.00, 18.00.
«Зарчона кудумчуга час» 14.00 шактарда.

11.00 Эргенги сымдыс.
11.50 Билер кижиден мөлөө.
12.00 Россияга бараан бооп тур мен.

17.45 Бир-ле катап..
18.00 МЕДЭЭЛЕР.
18.20 Угааның оолдар уруллар.

02.15—03.50 «Уреп аждар кизи». У/ф.
ИНИГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал

15.00 Чийк атлетикага Европа чемпионнады. Хаалгы чегре.
16.05 Хүн бүрүдө байырлап.
16.15 Урулларга мезээлер.

20.25 «Кижиниң өлүмү». У/ф. 2-ги кезээ.
21.30 Хөгжүмгү экспромт.
21.45 Репортер.
22.05 Ретунг попка.

Телевидение

МАРТ 9-ТА
«НАЙРАЛ»: «Индий кыдат» (Франция, ийи сериялыг) 10.30, 13.40, 16.50.
Видеозалга: «Чиде бээр оол» (ийи сериялыг) 10.00, 16.00 шактарда.

11.00 Эргенги сымдыс.
11.50 Билер кижиден мөлөө.
12.00 Россияга бараан бооп тур мен.

17.45 Бир-ле катап..
18.00 МЕДЭЭЛЕР.
18.20 Угааның оолдар уруллар.

02.15—03.50 «Уреп аждар кизи». У/ф.
ИНИГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал

15.00 Чийк атлетикага Европа чемпионнады. Хаалгы чегре.
16.05 Хүн бүрүдө байырлап.
16.15 Урулларга мезээлер.

20.25 «Кижиниң өлүмү». У/ф. 2-ги кезээ.
21.30 Хөгжүмгү экспромт.
21.45 Репортер.
22.05 Ретунг попка.

Телевидение

МАРТ 10-ДА
«НАЙРАЛ»: «Индий кыдат» (Франция, ийи сериялыг) 10.30, 13.40, 16.50.
Видеозалга: «Чиде бээр оол» (ийи сериялыг) 10.00, 16.00 шактарда.

11.00 Эргенги сымдыс.
11.50 Билер кижиден мөлөө.
12.00 Россияга бараан бооп тур мен.

17.45 Бир-ле катап..
18.00 МЕДЭЭЛЕР.
18.20 Угааның оолдар уруллар.

02.15—03.50 «Уреп аждар кизи». У/ф.
ИНИГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал

15.00 Чийк атлетикага Европа чемпионнады. Хаалгы чегре.
16.05 Хүн бүрүдө байырлап.
16.15 Урулларга мезээлер.

20.25 «Кижиниң өлүмү». У/ф. 2-ги кезээ.
21.30 Хөгжүмгү экспромт.
21.45 Репортер.
22.05 Ретунг попка.

Бистиң мыак авамыс, кырган-авамыс Бичкей Оюновна САҢДЫИ-ООЛ март 5-те 60 харлаан.

Ол Тес-Хем кожуунуң Ак-Эрик суурга келип бооп келгенден бээр 40 жыл чедир турар. Мыңча үеңиң иштинде авамыс сакталып, поварлар, бензин кудар чегре олут орбай азылган келген. Ачавыстың быжыг челегини бооп, бистиң чеди кижини телептиг кылдыр өстүрүп каан. Март 8-биле база төрүттүң хунуңер авамыска чегре чедир мөгөйбаша, аас-кежини, ам-даа узун назынын күзөп, дараазында одуртлары бараалгатыыс:

Ажы-төлдүң келир өйү, чуртталга дөш Амы-хууда чыргал сүрбей, олут орбай, Аныялдан, кырган-ава болгужеңе, Амыр эвес оруктарың өртүп келдиң, Улуг-биче, үңгөн-кирген улус-чоңуг, Ундаравай ажылыңка үлүүң кириңдиң. Чуртталгада каалама оруктар чок, Чуда одун менге кыпсың мөгөрг бис.

Урутлары, күдээлери, кенээттери, урутларың ажы-төлү.

Бистиң авамыс, кырган-авамыс Роза Серзеевна СА-РЫГЛАР магайлы байырлавыс хуну — Март 8-те 55 харлаар. Ол Барың-Хемчик кожуунуң Дон-Тере-зин суурга төрүттүң. Бүгү амьдыралыңды дургузунда шилога башкылап, бичиг чаштарың үңкү-бизикке, тыва чачылдыра өрөйдип, араг чоңунга ак сеткилди бараан болуп келген.

Авамыс күш-ажылдың хоочуну, үрө-түннелди ажылы дөш хөй-хөй шаңналдарың алгылаң. Амгы үеде авамыс Каа-Хем кожуунда Ильяна суурда чурттап, ажылдап турар. Беш уругунуң иек нези. Авамыстың төрүттүң хунуң таварыштыр изиг байыр чедирбашаң, чагай кадыкшылың, өг-бүлөңизге аас-кежини күзөдүйс.

Эрес-кежээ ишчи, бөдүүн, Эргим, мыак авамыска Бежен бештөөң хуну-биле Черге чедир мөгөйдүйс.

Урутлары, огул, урутларың урутлары, күдээзи.

Бистиң угбамыс Чойганмаа Маалдыровна САТ 1976 чылды март 8-те Өвүр кожуунуң Хандагайты суурга төрүттүң.

Озал-ондактың калавыңа таварышканың, ол 1995 чылдың 6 айың 8-те баккы училыңизиниң өкү сургуулу деп саналып, холга дипломну алгалак чорашып, чырык өрмөкчөйдөн чарып чоруктаң. Угбамыс, урууус чоран болса, 20 харлаар ийик. Хың дөң чалың назымыңды өйүңе, оожум, топтуг, биче сеткилди, арындаңа хуңмүзүгү ырасы кизи. Угбамыс бистиң авамыска чок-да болса, оң чырыктыг ову-хөвүңиңи, чырык шырайы, чараш аажымы чүрөктериниңе менгеде артып калган.

Ада-көзүңдөң, думаларыңдан база чок төрөдөрүңдөң.

ЧАРЛАДАР

«УРАН ЫРЫМ УЛУГ-ХЕМГЕ»

Төрөөң черивис Улуг-Хемни, кожуунуустуң хоорай, суур, сумуларың, тураскаалдыг черлерин уран ырга алгап-йөрөң, чагай чогаалдыкчы ажыл-хө-ректериң бүдүрөң-биле «Уран ырым Улуг-Хемге» деп чер-чурт дугайында ыры чогаалдырыңың КОН-КУРС-МӨӨРЕЙИ 1996 чылдың апрель 13-те Ша-гаан-Арыг хоорайга болур.

Анаа Улуг-Хем дугайында чаа ырларың чогаат-кан бугу кижилер киржир. Шилиттинген ырларың аялганы, кезүү чогааткан, эки күүсеткен тилек-чилерни мактап, шаннаар.

Мөөрейниң культура килдизи биле «Улуг-Хемниң чалгылары» чогаалдыкчы каттыжышкың эртти-рер.

Улуг-Хем кожууну чагыргазы.

АВТОРЕЗИНАЛАР

260R x 508

БИРЭЙНИН-НЕ ӨРТЭЭ — 970000 РУБЛЬ

МИНУСИНСК ХООРАЙДА СКЛАДТАН АЛЫР.

Адресивис: Минусинск, «АТАП» АН, Минусинск — Кызыл баар орукта хадылыг арга чоогунда, а/я 33, төп склад. Телефон (39132) 2-02-24, 64-6-85.

БУРУТКЕЛДИ ЧОРУДАР

Харылзаа болгаш информатиканың «Росвязь-информ» куруңе бүдүрүлгезин Кызыл хоорайга болгаш электри харылзааның бүгү-ле кожуундар белдиринге чогуур шынжылганы барымдаалап «Хоочуннар дугайында» Федералдыг коойлуга дүштүр харылзаа ачы-дузаны дөш чингелдип абонементилериниң бүртүкелдин 1996 чылдын март 5-тен эгелээш, март 20-ге чедир чорудуп турар.

Кызыл хоорайнын чурттакчылары мындыг адреске барып буруткедир: Дружба кудумчуу, 156, кабинет № 109. Телефоннары 3-15-15, 3-14-12.

(Солунуң дараазында номери март 12-де үнер).

Агар сапы: КБ «Тыва кредит», № 363906, корр. сч. 700161629, МФО 49304729, ИНН—1701008465.